

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinuma kopsavilkums par priekšlikumu regulas “Brisele IIa” pārstrādātajai redakcijai

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2018/C 120/07)

KOPSAVILKUMS

Regula “Brisele IIa” ir pamats tiesu iestāžu sadarbībai ģimenes lietās Eiropas Savienībā. Ar to ievieš vienotus piekritības noteikumus par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzīšanu par neesošu, kā arī par strīdiem attiecībā uz vecāku atbildību pārrobežu situācijās. Regulas “Brisele IIa” pārstrādātās redakcijas vispārējais mērķis ir likvidēt atlikušos šķēršļus tiesas spriedumu brīvai aprītei saskaņā ar savstarpējas atzīšanas principu un labāk aizsargāt bērna intereses, vienkāršojot procedūras un uzlabojot to efektivitāti.

Ar jaunajiem ierosinātajiem noteikumiem ir paredzēts veicināt labāku sadarbību starp centrālajām iestādēm, kas apmainās ar informāciju dalībvalstīs un starp tām, neveidojot IT sistēmu. Komisija par minēto priekšlikumu nav konsultējusies ar Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāju (EDAU). Ņemot vērā Padomes Civiltiesību jautājumu darba grupas apspriežu gaitā paustās bažas par šīs pārstrādātās redakcijas priekšlikuma saistību ar Savienības tiesību aktiem personas datu aizsardzības jomā, Padome oficiāli lūdza EDAU sniegt atzinumu. EDAU atzinīgi vērtē šo Padomes lūgumu sniegt konsultāciju.

Atzinumā galvenā uzmanība ir pievērsta konkrētiem ieteikumiem par to, kā uzlabot minētā priekšlikuma 63. un 64. pantā paredzētās apstrādes likumīgumu. Turklāt EDAU sniedz ieteikumus par to, kādi piemēroti un konkrēti pasākumi ir jāveic, lai aizsargātu datu subjektu pamattiesības un intereses.

Ņemot vērā Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6. panta 3. punktu un 9. panta 2. punkta g) apakšpunktu, kā arī kontekstu, priekšlikuma mērķi un to, ka datu subjekti, uz kuriem attiecas priekšlikums, ir arī bērni, EDAU iesaka iekļaut minētajā regulā īpašas klauzulas par apstrādes mērķi un apstrādājamo datu subjektu veidiem. Jo īpaši EDAU iesaka precizēt, vai saskaņā ar minētā priekšlikuma V nodaļu izveidotā sadarbības sistēma aptver tikai lietas par vecāku atbildību, vai tā aptver arī lietas par bērnu starptautisko nolaupīšanu. Tā kā V nodaļa, šķiet, aptver abas sadarbības jomas un lai nodrošinātu lielāku juridisko noteiktību un atbildību prasībām par mērķa ierobežojuma principa ievērošanu, EDAU uzskata, ka 63. panta 3. punktu varētu grozīt, sašaurinot minētos mērķus līdz “*sadarbībai konkrētās lietās, kas saistītas ar vecāku atbildību un bērnu starptautisko nolaupīšanu*”. Turklāt EDAU atzinīgi novērtētu skaidru atsauci minētajā regulā uz datu kvalitātes un minimizēšanas principiem.

Pašreizējā priekšlikuma kontekstā EDAU ir apmierināts, ka 63. panta 4. punktā kā princips ir paredzēts pienākums paziņot datu subjektam par informācijas nosūtīšanu. Šo pienākumu izņēmuma gadījumos var atlikt līdz laikam, kad lūgums ir izpildīts. Šis ierobežojums, kura mērķis ir nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp datu subjektu tiesībām tikt informētiem par datu nosūtīšanu un dalībvalstu interesēm apmainīties ar informāciju, pats par sevi, šķiet, neizvirza būtiskus jautājumus no likumīguma, taisnīguma un pārredzamības pamatprincipu viedokļa. Tomēr EDAU uzskata, ka atsaucē uz “*valsts, kurai izteikts lūgums, tiesību aktiem*” var būt maldinoša, jo tā šķietami ļauj valstīm ieviest informēšanas pienākuma ierobežojumus. EDAU iesaka precizēt, ka 63. panta 4. punktā minētā atsaucē uz valsts, kurai izteikts lūgums, tiesību aktiem neļauj valsts līmenī ieviest papildu ierobežojumus attiecībā uz tiesībām uz informāciju, lai konkrētais pasākums, ar ko paredzēts nodrošināt šajā noteikumā minētās apstrādes taisnīgumu, tiktu konsekvēti piemērots visā Savienībā.

Turklāt EDAU iesaka minētajā regulā noteikt kā principu, ka datu subjektiem ir tiesības piekļūt informācijai, kas nosūtīta dalībvalsts iestādei, kura izteikusi lūgumu. EDAU arī iesaka, ciktāl priekšlikuma konkrētajā kontekstā uzskata par nepieciešamu ierobežot tiesības piekļūt datiem un tos labot, papildināt priekšlikumu ar skaidru un konkrētu tiesību normu, nosakot “*ierobežojumu darbības jomu*” saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 23. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

1. IEVADS UN PAMATINFORMĀCIJA

1. Komisija 2016. gada 30. jūnijā iesniedza Padomei dokumentu "Priekšlikums Padomes regulai par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (pārstrādāta redakcija)". Minētais priekšlikums ir Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1347/2000 (tā saukto regulu "Brisele Ila") pārstrādāta redakcija (tālāk tekstā "Priekšlikums").
2. Ar regulu "Brisele Ila" tiek pamatota tiesu iestāžu sadarbība ģimenes lietās Eiropas Savienībā. Tajā ir paredzēti vienoti piekritības noteikumi par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzīšanu par neesošu, kā arī par strīdiem par vecāku atbildību pārrobežu situācijās. Ar regulu tiek veicināta spriedumu, publisku aktu un nolīgumu brīva aprīte Savienībā, paredzot noteikumus par to atzīšanu un izpildi citās dalībvalstīs. No 2005. gada 1. marta to piemēro visās dalībvalstīs ⁽¹⁾, izņemot Dāniju ⁽²⁾.
3. Komisija pārbaudīja šīs regulas darbību praksē un savā 2014. gada aprīlī ⁽³⁾ pieņemtajā ziņojumā par tās piemērošanu pauda uzskatu, ka ir jāveic šā akta grozījumi. Novērtējums parādīja, ka, izvērtējot abas ar šo regulu aptvertās galvenās jomas, t. i., laulības lietas un lietas par vecāku atbildību, tika konstatēts, ka otrā minētā joma ir radījusi akūtas problēmas. Turklāt Eiropas Savienības Tiesa līdz šim par Regulas interpretāciju ir pieņēmusi 24 spriedumus, kurus ņēma vērā.
4. Priekšlikuma vispārējais mērķis ir pilnveidot Eiropas tiesiskuma un pamattiesību telpu, pamatojoties uz savstarpēju uzticēšanos un likvidējot atlikušos šķēršļus tiesas spriedumu brīvai aprītei saskaņā ar savstarpējas atzīšanas principu, un labāk aizsargāt bērna intereses, vienkāršojot procedūras un uzlabojot to efektivitāti.
5. Jo īpaši ar Priekšlikumu atceļ oficiālas atzīšanas procedūru ⁽⁴⁾ visiem lēmumiem, kas aptverti Regulas darbības jomā, tā vietā ieviešot principu, ka visi citās ES dalībvalstīs pieņemti spriedumi ir jāatzīst automātiski. Priekšlikumā arī ir precizēti vairāki jautājumi attiecībā uz bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietām ar mērķi uzlabot nolaupītā bērna atpakaļatdošanas efektivitāti.
6. Ar jaunajiem noteikumiem ir paredzēts veicināt labāku sadarbību starp centrālajām iestādēm, kas apmainās ar informāciju dalībvalstīs un starp tām, neveidojot IT sistēmu. Tomēr Padomes Civiltiesību jautājumu darba grupa apspriežu gaitā ir paudusi bažas par pārstrādātās redakcijas priekšlikuma saistību ar Savienības tiesību aktiem personas datu aizsardzības jomā.
7. Padome 2018. gada 11. janvārī iesniedza EDAU oficiālu lūgumu sniegt atzinumu, jo īpaši par Priekšlikuma 63. panta 3. un 4. punktu, kas attiecas uz noteikumiem par to, kā turpmāk var izmantot tādu centrālo iestāžu apkopoto informāciju, kas nodarbojas ar pārrobežu lietām, un kā ir jāveic datu subjektu informēšana.
8. EDAU atzinīgi vērtē faktu, ka Padome ar viņu ir konsultējusies. Šajā atzinumā galvenā uzmanība ir pievērsta konkrētu ieteikumu sniegšanai ar mērķi uzlabot Priekšlikuma 63. un 64. pantā paredzētās apstrādes likumīgumu (2. iedaļa). Turklāt EDAU sniedz ieteikumus par piemērotiem un konkrētiem pasākumiem, kas ir jāveic, lai aizsargātu datu subjektu pamattiesības un intereses (3. iedaļa).

4. SECINĀJUMI

Apstrādes likumīgums

38. Kā galveno ieteikumu un nolūkā uzlabot paredzētās apstrādes likumīgumu (saskaņā ar Vispārīgās datu apstrādes regulas 6. panta 3. punktu un 9. panta 2. punkta g) apakšpunktu), kā arī ņemot vērā kontekstu un Priekšlikuma mērķi, EDAU iesaka precizēt saskaņā ar Priekšlikuma V nodaļu izveidotās sadarbības tvērumu un mērķi(-us):
 - EDAU iesaka precizēt, vai saskaņā ar Priekšlikuma V nodaļu izveidotā sadarbības sistēma aptver tikai lietas par vecāku atbildību vai tā aptver arī lietas par bērnu starptautisko nolaupīšanu. Tā kā V nodaļa aptver abas sadarbības jomas un lai nodrošinātu lielāku juridisko noteiktību un atbilstību prasībām par mērķa ierobežojuma principa ievērošanu, EDAU uzskata, ka 63. panta 3. punkts ir jāgroza, sašaurinot mērķus līdz "sadarbībai īpašos gadījumos, kas attiecas uz vecāku atbildību un bērnu starptautisko nolaupīšanu", tādējādi izslēdzot "laulības lietas", kas ir otra galvenā joma, uz kuru attiecas Regula. Attiecīgi ir jāpielāgo "kompetentās iestādes" definīcija un citas definīcijas.

⁽¹⁾ Tajās dalībvalstīs, kas ES pievienojās pēc minētā datuma, šo regulu piemēro, sākot no pievienošanās dienas.

⁽²⁾ Dānija nepiedalās šajā regulā, un tāpēc Dānijai tā nav saistoša un nav tai jāpiemēro.

⁽³⁾ COM(2014) 225 final.

⁽⁴⁾ Procedūra, saskaņā ar kuru izpildes dalībvalstij ir oficiāli jāatzīst ārvalstu spriedums.

39. Papildu ieteikums, lai uzlabotu datu apstrādes likumīgumu:

- EDAU atzinīgi novērtētu, ja Priekšlikuma 64. panta 1. punktā tiktu dota skaidra atsauce uz datu kvalitātes un datu minimizēšanas principiem.

Piemēroti un konkrēti pasākumi datu subjekta pamattiesību un interešu aizsardzībai

40. Galvenais ieteikums:

- EDAU iesaka precizēt, ka 63. panta 4. punktā minētā atsauce uz valsts, kurai izteikts lūgums, tiesību aktiem neļauj valsts līmenī ieviest papildu ierobežojumus attiecībā uz tiesībām uz informāciju, lai konkrētais pasākums, ar ko paredzēts nodrošināt šajā noteikumā minētās apstrādes taisnīgumu, tiktu konsekventi piemērots visā Savienībā.

41. Papildu ieteikums: EDAU ierosina papildināt Priekšlikumu, nosakot konkrētus pasākumus, lai nodrošinātu datu subjektu tiesības piekļūt datiem un tos labot:

- EDAU iesaka Regulā noteikt kā principu, ka datu subjektiem ir tiesības piekļūt informācijai, kas nosūtīta dalībvalsts iestādei, kura izteikusi lūgumu. EDAU arī iesaka, ciktāl konkrētajā Priekšlikuma kontekstā tiek uzskatīts par nepieciešamu ierobežot tiesības piekļūt datiem un labot tos, papildināt Priekšlikumu ar skaidru un konkrētu tiesību normu, nosakot “*ierobežojumu darbības jomu*” saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 23. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

Briselē, 2018. gada 15. februārī

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs

Giovanni BUTTARELLI
